

BOR MADENLERİ ÖZELLEŞTİRİLMEK İSTENİYOR

Özelleştirme Yüksek Kurulu'nun 20 Aralık 2000 tarih ve 2000/92 sayılı kararıyla, bazı diğer işletmecilerle birlikte Eti Holding AŞ de özelleştirme kapsamına alındı ve özelleştirmeye hazırlık işlemlerinin 6 ay içinde tamamlanması öngörüldü. Eti Holding'in elindeki madenlerin özel sektöre verilmesi ve bu kurumun adım adım tasfiyesi için geçtiğimiz yıllarda önce banka ve madencilik bölümleri birbirinden ayrılmış, bankacılık bölümü özelleştirilmiş, madencilik bölümü 7 anonim şirketten oluşan Eti Holding'e dönüştürülmüştü. Özelleştirme Yüksek Kurulu'nun 20 Aralık 2000 tarihli kararı, kurumun özelleştirilmesi ve madencilik sektöründen fiili olarak tasfiyesi için son aşama olarak görünüyor. Bor madenlerindeki devlet tekelinin kaldırılması doğrultusunda 2840 sayılı yasada yapılmak istenen değişiklik de bu sürecin önemli bir parçasını oluşturmaktadır.

Bor özelleştirilmesi, kamuoyuna ilgili bakanlar Şükrü Sina Gürel ve Yüksel Yalova'nın kabine içinde karşı karşıya kaldığı haberiyle yansıdı. Özelleştirilmenin içeriği ile ilgili olarak kamuoyunda ve medyada yükselen bir ilgi gözlenmezken, başta TMMOB Maden Mühen-

disleri olmak üzere ilgili meslek odaları ve çalışma kuruluşlarının katılımıyla 13 Ocak 2001'de Bandırma'da "Bor Özelleştirilmesine Hayır" mitingi yüksek bir katılımıyla yapıldı. Öte yandan Ankara Ticaret Odası da Başbakan'dan bor özelleştirmesinin durdurulmasını isteyerek tarihinde ilk kez bir özelleştirmeye karşı çıktı. Şubat ayı içinde Bakanlar Kurulu'nun Bor özelleştirmesini askıya almasıyla konu şimdilik bekleme bırakılmış görünüyor.

Eti Holding'in özelleştirilmesi; bir takım menkul ve gayrimenkullerin mülkiyet değişiminden öte, dünyada söz sahibi olduğumuz en başta bor olmak üzere yeraltı zenginliklerimizin er ya da geç uluslararası tekellerin eline geçmesi ve Türkiye'nin stratejik değeri olan bor madeniyle ilgili hakimiyetini kaybetmesi anlamına gelmesi şeklinde değerlendiriliyor.

Eti Holding AŞ. eski unvanıyla Etibank, dünyadaki bilinen bütün bor madenlerinin hemen hemen tamamında (% 90'ını) çıkartım, zenginleştirme, işleme, rafinasyon ve pazarlama sürecini kontrol eden iki dev kuruluştan biri olmak özelliğini taşıyor. Dünyadaki bütün bor madeni rezervlerinin yarısından fazlasının bulunduğu

sahaların tapuları da dahil olmak üzere, işletme imtiyazlarını iktisap ettiği maden sahalarındaki yeraltı servetlerinin parasal eşdeğeri yüz milyarlarca dolar ile ölçülen Etibank tüzel kişiliğine tescilli olan tapuların; bu özelleştirme kararının hayata geçmesiyle birlikte, eninde sonunda ve mutlaka, Eti Holding AŞ'yi devir-teslim alacak asli ve nihai adres olan yabancı tekellerin eline geçeceğine ise kesin gözüyle bakılıyor.

Türkiye açısından bor madenlerini stratejik yapan özellikler şu şekilde sıralanmakta:

- Dünya toplam bor rezervinin % 63'ü Türkiye'dedir. İkinci büyük rezerve sahip ABD'nin payı %13.7'dir.
- Bor madenlerini işleten Eli Holding dünya toplam üretiminin % 31'ini gerçekleştirmektedir. Eti Holding dünya bor pazarını kontrol eden iki dev tekelden biridir.
- Bor, ülkemizin dışsattımında en büyük paya sahip madendir. Eti Holding tüm olumsuz koşullara karşın bor dışsattımı ile ülkemize yılda 220 milyon ABD doları kazandırmaktadır. Bu miktar uç ve ileri uç yatırımlarıyla Eli Holding'in pazarlama koşullarında 750-800 milyon dolara çıkarılabilecektir.

Madencilikle ilgili meslek ve çalışma örgütleri bu gelişmelerin arkasında; Türkiye'nin öncelikle dünya bor pazarına girmesini, ikinci olarak büyük bor madenleri üreticisi olmasını ve ihracatçı pozisyonunu almasını önleyemeyince son olarak bor rafine tesislerinin kurulmasını engellemeye çalışıp bu arzusunu da gerçekleştiremeyen çok uluslu şirketlerin yer aldığını düşün-

mekteler. Uluslararası boyutta. 350 milyar dolar değerinde olan bor rezervlerimize talip olabilecek tek kuruluşun; Eti Holding ile dünya pazarını paylasan ve %55 lik bir payla dünyanın en büyük bor üreticisi olan US Borax'ın %100 hissesine sahip, FMC ile ortak olarak troma arama bahanesiyle ülkemizde de faaliyet göstermekte olan Rio Tinto Zinc Corp. (RTZ) olacağı bildiriliyor. Fakat bu firmanın doğrudan Eti Holding'e talip olması rekabet açısından sakınca oluşturacağından bu firma adına hareket edecek ve borlarımızla ilgilendiklerini saklama gereği bile duymayan bazı yerli iş ortakları ile amaçlarına ulaşmaya çalışacaklardır.

Bor madenlerindeki devlet tekeli kaldırılmak için çalışmalar yürüten hükümetin başbakanı Bülent Ecevit'in 1978 yılındaki hükümeti döneminde bor madeninin ülke açısından önemini dikkate alarak bor sahalarını devletleştiren başbakan olmasına da konunun bir başka ironik yönü olarak dikkat çekiliyor.

